

ІСТОРИЧНИЙ РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ЗАКОНОДАВЧІ ОСНОВИ СТАНОВЛЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ ТА СЛОВАЦЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Ерфан В.,

*начальник відділу з питань захисту населення від наслідків аварії на ЧАЕС,
Управління праці та соціального захисту населення, Ужгородська міська рада*

Автор ставить перед собою завдання розкрити проблему історичного розвитку місцевого самоврядування як багатогранного та комплексного політико-правового явища, на форми функціонування якого впливають конкретні історико-політичні умови.

Ідейною основою місцевого самоврядування вважають вчення про природне право. Представники цієї теорії (А. де Токвіль, Б. Констан де Ребек, ОЛабанд) вважали право жителів на управління своїми справами так само невід'ємним і невідчужуваним, як і природні права та основи свободи людини, що дані їй від народження.

Вперше в Україні принцип визнання місцевого самоврядування на конституційному рівні було закріплено ще в Конституції Гетьмана Пилипа Орлика, а саме у 1710 році, пізніше в Конституції УНР 1918 року, положення яких так і не були реалізовані. За часів СРСР цей принцип на практиці рішуче заперечувався, оскільки суперечив централізованому характеру радянської держави.

Аналізуючи Конституцію України 1996 року, зокрема у порівнянні із засадами Європейської Хартії місцевого самоврядування, схваленої у 1985 році, можемо зробити висновок, що у повній відповідності до вимог Хартії - поряд з фундаментальними принципами народовладдя, суверенітету і незалежності, поділу державної влади тощо, - в окремії статті фіксується принцип визнання та гарантованості місцевого самоврядування.

В Україні проблему історичного розвитку систем місцевого самоврядування вивчають такі науковці, як Лазор О.Д., Лазор О.Я., Лемак В.В., які досліджують особливості становлення місцевого самоврядування, зміст державно-правових реформ у різних країнах.

Місцеве самоврядування в Україні - багатогранне політико-правове явище, і як об'єкт конституційно-правового регулювання воно виступає в якості:

- засади конституційного ладу в Україні, тобто є одним із найважливіших принципів організації та функціонування влади у суспільстві загалом і в державі зокрема, а також необхідним атрибутом будь-якого демократичного ладу;
- специфічної форми народовладдя (Ст.5) [1];

- права жителів відповідної територіальної одиниці (територіальної громади) на самостійне вирішення питань місцевого значення [8].

Місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади (жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селищ, міст) самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції України та законів України.

Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст (Ст.2) [2].

Основоположним принципом, викладеним в Європейській Хартії місцевого самоврядування [6], що була схвалена Комітетом міністрів країн Ради Європи у 1985 році, і ратифікована Україною 15 липня 1997 року, є автономія.

Правова автономія органу місцевого самоврядування полягає в тому, що він має власні повноваження, визначені писаним законом і, де це можливо, - Конституцією (Ст. 2) [7], а також має право на судовий захист для забезпечення своїх повноважень та дотримання конституційних принципів самоврядності (Ст. 11).

Організаційна автономія полягає в тому, що орган місцевого самоврядування повинен мати можливість сам визначати свою власну внутрішню структуру, котра відповідала б місцевим запитам і, одночасно, забезпечувала б тим самим ефективне управління (Ст.6,7,10).

Фінансова автономія місцевого самоврядування забезпечується через право його інституцій володіти та розпоряджатись власними коштами, достатніми для здійснення їх функцій та повноважень (Ст. 9).

До основних принципів місцевого самоврядування, відповідно до Ст. 4 Закону України "Про місцеве самоврядування в Україні", належать:

- народовладдя, що означає, що носієм суверенітету й єдиним джерелом влади в Україні є на-

род, що здійснює її безпосередньо та через органи державної влади і місцевого самоврядування;

- законність в організації та діяльності інституцій місцевого самоврядування, що забезпечується чинним законодавством України;

- гласність, що забезпечує відкритий характер діяльності органів місцевого самоврядування і систематичну інформацію населення про неї;

- колегіальність, яка означає таку організацію та функціонування відповідного колективного органу, до складу якого входить певна кількість осіб, вибраних персонально у визначеному законом порядку, і питання, що належать до його компетенції, вирішуються більшістю голосів на засадах колективного обговорення;

- поєднання місцевих і державних інтересів, яке відбувається внаслідок реалізації спільних зусиль органів місцевої влади;

- виборність: органи місцевого самоврядування формуються шляхом вільних виборів, що здійснюються на основі загального, рівного і прямого виборчого права таємним голосуванням терміном на 4 роки;

- правова, організаційна та матеріально-фінансова самостійність у межах повноважень, визначених чинним законодавством;

- підзвітність та відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування перед територіальними громадами;

- державна підтримка та гарантія місцевого самоврядування, що виявляється у наданні територіальним громадам та їхнім органам владно-управлінських повноважень згідно із Ст. 7 Основного Закону;

- судовий захист прав місцевого самоврядування відповідно до Ст. 145 Конституції України [8].

Наука про місцеве самоврядування була започаткована як спроба відповісти на запитання: чи здійснює територіальна громада та її інституції окрему, відмінну від державної, владу, а чи вона виконує функції та повноваження інституцій держави? Але оскільки однозначної відповіді на це запитання немає, існують та продовжують впливати на практику державотворення, зокрема і в Україні, дві основні теорії місцевого самоврядування: державницька та громадівська. Ці теорії та їх модифікації істотно вплинули на процес розробки основних засад місцевого самоврядування, зокрема визначених у Конституції та Законі "Про місцеве самоврядування в Україні".

Громадівська теорія місцевого самоврядування, що прийшла на зміну теорії вільної громади, була започаткована практикою державотворення США. Прихильники громадівської теорії місцевого самоврядування розглядають його первинні

суб'єкти - громади - як самостійне джерело такої публічної влади, яка не належить державі, а є самостійною, "муніципальною". Право на місцеве самоврядування є природним та невід'ємним від самої громади, а тому держава тільки його визнає та гарантує. Місцеве самоврядування можливе лише на рівні населених пунктів, бо тільки там ще збереглися умови для відтворення громад. Щодо інших рівнів адміністративно-місцевого поділу, то там місцеве самоврядування можливе лише у формі добровільних об'єднань (асоціацій). Місцеве самоврядування, його інституції мають вирішувати тільки питання місцевого значення, а здійснення повноважень державної влади має покладатись на місцеві органи державної виконавчої влади. У вирішенні питань місцевого значення органи місцевого самоврядування мають діяти за принципом "Дозволено все, що не заборонено законом" [8].

Державницька теорія місцевого самоврядування, що була започаткована у Магдебурзькому праві та знайшла своє втілення в Європейській хартії місцевого самоврядування, отримала найбільше поширення в Європі. Основні її положення були розроблені німецькими вченими Л.Штейном та Р.Гнейстом. В основі цієї теорії - ідея децентралізації частини державної виконавчої влади, її деволюції на рівень територіальних спільнот громадян (громад, комун, територіальних колективів) та тих інституцій, які вони обирають. Прихильники цієї теорії виступають лише за певну правову, організаційну та фінансову автономію місцевого самоврядування та його інституцій стосовно центральних та місцевих інституцій державної влади. Вони також розглядають місцеве самоврядування як засіб здійснення державних функцій за допомогою недержавних за своєю суттю суб'єктів (місцевого населення та його інституцій). Відповідно до цієї теорії органи місцевого самоврядування діють за принципом: "Дозволено те, що передбачено законом" [8].

Певною модифікацією громадівської та державницької теорій місцевого самоврядування є громадівсько-державницька теорія, або ж теорія муніципального дуалізму. Це - досить поширена теорія у світовій літературі, яка має також прихильників і в Україні. Відповідно до основних постулатів цієї теорії інституції місцевого самоврядування є незалежними від держави лише в суто громадських справах, до яких держава байдужа, а у сфері політичній розглядаються як інституції держави, що виконують її функції та повноваження. Тому ті справи, які мають здійснювати інституції місцевого самоврядування, мають також поділятися на "власні" та "делеговані". У здійсненні власних справ органи місцевого самоврядування мають діяти незалежно та самостійно від держав-

ницьких органів, дотримуючись лише законів. У виконанні ж делегованих повноважень органи місцевого самоврядування діють під контролем та адміністративною опікою відповідних державних органів.

Основні ідеї цих теорій знайшли своє втілення у міжнародних документах - Європейській Хартії місцевого самоврядування та Всесвітній декларації місцевого самоврядування.

Започатковане ще в період Київської Русі, місцеве самоврядування України пройшло досить-таки складний та суперечливий історичний шлях. До того ж упродовж століть цей інститут постійно зазнавав впливу різних політичних культур, зумовлених особливим геополітичним положенням нашої держави. Науковці, зокрема, виділяють такі основні історичні періоди становлення національного місцевого самоврядування:

- перший період - зародження, становлення й розвиток вітчизняних форм місцевого самоврядування, в основі яких були рід та суверенна громада, своїми хронологічними рамками сягає часу зародження й утворення держави східнослов'янських племен на українських землях, і аж до середини XIV століття;

- другий період, або ж період європеїзації, що характеризувався поєднанням місцевих форм самоврядування з елементами західноєвропейської організації самоврядування (місто Магдебург), починається з середини XIV ст. і закінчується у першій половині XIX ст. Магдебурзька грамота, що надавалася королем тому чи іншому місту, була класичним актом децентралізації суверенної влади середньовічної держави на рівень цього міста, його територіальної громади;

- третій період відзначався русифікацією вітчизняного місцевого самоврядування на території сучасної України, центральна, східна, а згодом і південна частини якої входили до царської Росії. Західна частина України належала Польщі, Австрійській, пізніше Австро-Угорській монархії. Хоча процес русифікації в місцевому самоврядуванні України почався десь наприкінці XVII ст., свого апогею він досягнув у XIX ст. та на початку XX століття;

- четвертий період є спробою українізації місцевого самоврядування, початком якого потрібно вважати 20-і роки XX ст., і який триває дотепер. Починаючи з 1991 р., в Україні нарешті відновлені спроби українізувати як місцеве самоврядування, так й інші сфери суспільного життя. Ціла низка законів та підзаконних актів, ухвалених за часів незалежності України, певним чином, дає змогу українському місцевому самоврядуванню розвинути та вдосконалити через певний період пошуку свою власну модель [4].

Беручи до уваги той факт, що Україна як незалежна, демократична та соціально-правова держава межує із країнами, які входять, на даний час до Європейського союзу, автор порівнює історичний розвиток місцевого самоврядування у Словацькій Республіці. Система самоврядування у цій країні на практиці почала формуватися у 1990 році після перших виборів до муніципальних органів. Представницькі інститути та їх виконавчі органи почали виконувати функції державного управління та власне самоврядування [15].

Державне управління складається із ієрархічних упорядкованих органів, завданням яких є забезпечити централізоване виконання завдань держави, які є однаковими по всій території країни. Цю складову органів влади можна прирівняти до піраміди, яка включає уряди на районному та обласному рівнях (районний та обласний уряди, уряд праці, фінансовий уряд та інші) і завершується аж на рівні міністерств. Ієрархія влади дозволяє переносити виконання завдань згори донизу, і є головним інструментом в руках держави для вирівнювання громадських інтересів.

Але частина публічних справ не розв'язується однотипно по всій території країни через систему державного управління. Це становить основу для формування самоврядування.

Реальне функціонування самоврядування враховує місцеві (регіональні) умови. Вони можуть мати характер історичний, економічний, екологічний, але в кожному випадку мають місцевий характер, тобто, типові для даного регіону, міста або населеного пункту, і стосується їх населення. На відміну від державного управління, населений пункт та міста та їх представницькі зібрання повинні, насамперед, забезпечувати потреби мешканців і здійснення місцевих завдань управління та розвитку [15].

Питання необхідних умов для становлення демократії в Словацькій Республіці стало актуальним після перемоги "оксамитової революції" і персонального оновлення вищих владних інституцій тоді ще у складі єдиної Чехословаччини. Один із авторів плюралістичної теорії демократії Р. Даль відзначав, що для демократії ("поліархії") характерним є наявність і реальне функціонування семи інститутів, а саме таких як:

- 1) близьке до універсального виборче право;
- 2) право брати участь у суспільних справах;
- 3) справедливо організовані вибори, в яких включаються будь-яке насилля чи примус;
- 4) надійний захист свободи виражати свою думку, включаючи критику уряду, режиму, суспільства, панівної ідеології тощо;

5) існування альтернативних і часто конкуруючих між собою джерел інформації і переконань, виведених з-під урядового контролю;

6) високий ступінь свободи у створенні відносно автономних і найрізноманітніших організацій, включно, що особливо важливо, опозиційні політичні партії;

7) відносно висока залежність уряду від виборців і наслідків виборів [5].

У Чехословаччині впродовж 1990-1991 років, з інституційної точки зору, становлення демократичного режиму та законодавче забезпечення цього процесу було спрямоване саме на втілення інститутів демократії у версії Р. Даля [5].

Привертає увагу методологія проведення демократичної реформи, в тому числі її інтенсивність, послідовність, інструментарій. Забігаючи наперед, *відзначимо, що чехословацький сценарій перетворень характеризується надзвичайним радикалізмом у плані швидкоплинності* [9].

Хоча федеральний уряд і парламент працювали без програми діяльності, у їх конкретних кроках, зокрема у правотворчій роботі відчувається системний підхід та логічна послідовність. Першим законодавчим актом у цьому напрямку законодавчого закріплення прав і свобод людини в Чехословаччині стало прийняття Федеральними зборами 23 січня 1990 року Закону "Про політичні партії", проект якого підготували правові комітети уряду ЧССР і Народної палати Федеральних зборів ЧССР. Відзначимо також, що закону, котрий би визначав порядок реалізації права громадян на об'єднання в політичні партії не було не лише в комуністичний період, а й у часи першої Чехословацької республіки. Федеральний закон № 15 від 23 січня 1990 року визначав, що "громадяни мають право в демократичному дусі об'єднуватися в політичні партії. Реалізація цього права сприяє громадянам у їх участі в політичному житті суспільства, зокрема у створенні представницьких органів держави" (Ст.1).

Відзначимо ту обставину, що Ч. 1 Ст. 2 Закону дозволяв політичним партіям функціонувати як в обох республіках, тобто на рівні федерації, так і окремо в кожній з них. Вважаємо, такі положення були використані через два роки в Словацькій Республіці для утворення національних сепаратистських партій і рухів.

Схвалення закону про політичні партії, природно, стало початком для оновлення федерального виборчого законодавства з метою створення правових основ проведення влітку 1990 року перших вільних парламентських виборів. Федеральний парламент 27 лютого 1990 р. прийняв Закон № 47 "Про вибори до Федеральних зборів", відповідно до якого активним виборчим правом наділялися

громадяни, які на день виборів досягли 18-річного віку і в цей день перебували на території одного з виборчих країв, пасивним виборчим правом - громадяни, які мають право обирати і в день виборів досягли 21-річного віку [11].

Виборчий закон встановив необхідну умову для участі політичних партій у процесі розподілу депутатських мандатів - здобуття ними щонайменше 5 відсотків голосів виборців у Чеській чи в Словацькій Республіках, а також умову відшкодувань політичній партії її фінансових затрат на виборчу кампанію за рахунок державного бюджету - здобуття нею щонайменше 2 відсотків голосів виборців. Такі положення мали сприяти політичній структуризації майбутнього складу парламенту, недопущення до нього малих партій [11].

Необхідно також зауважити, що введення пропорційної виборчої системи викликало полеміку серед депутатів у ході обговорення закону. До прикладу, депутат Ян Свобода ("Громадянський форум") навів такі аргументи: "Пропонований закон вилучає з участі в парламенті національні меншини, новостворені політичні партії і всіх індивідів, які би хотіли працювати незалежно від політичних партій" [14]. Хоча такі та подібні аргументи заслуговували на увагу, відзначимо, що схвалення виборчого закону саме в такому вигляді сприяло зміцненню партійної системи та політичній структуризації чехословацького суспільства.

Наступний великий крок у напрямку законодавчого забезпечення прав людини Федеральні збори зробили 27 березня 1990 року. Саме тоді було схвалено ряд важливих законодавчих актів.

Першим у цьому пакеті йшов Закон № 83 "Про об'єднання громадян". Це вже був другий закон щодо права громадян на об'єднання. Він встановлював, що "громадяни мають право на вільне об'єднання". До того ж "для здійснення цього права не потрібно дозволу державного органу" (Ст. 1) [12]. У ньому ж було зауважено, що його норми не діють щодо політичних партій, прибуткових і релігійних організацій. Відповідно до Ст. 2 Закону, "громадяни можуть засновувати спілки, товариства, союзи, рухи, клуби та інші громадські організації, а також професійні організації та об'єднуватися в них". Легалізація громадських організацій здійснюється шляхом їх реєстрації у Міністерстві внутрішніх справ Чеської Республіки чи Міністерстві внутрішніх справ і навколишнього середовища Словацької Республіки, пропозиція про що подається щонайменше трьома громадянами, один з яких повинен досягти 18-річного віку.

Другим законом, схваленим Федеральними зборами 27 березня 1990 р., був Закон № 84 "Про право на зібрання". Згідно зі Ст. 1 "громадяни мають право мирно збиратися". У сенсі цього Закону

під "зібранням" розумілися також вуличні походи і маніфестації [13]. Для проведення зібрання, як це визначено законом, не потрібно попереднього дозволу державного органу. Проте вони забороняються в радіусі 100 метрів від будов законодавчих органів чи місць проведення їх засідань. Скликати зібрання вправі громадянин, який досяг 18-річного віку чи чехословацька юридична особа або група осіб. Про скликання зібрання завчасно повідомляються місцеві національні комітети. Крім іншого, закон у Ч. 3 Ст. 7 накладає обов'язки на учасників зібрання: вони не можуть мати при собі вогнепальну зброю, вибухівку чи інші предмети, що можуть нести загрозу здоров'ю інших людей.

На початку 1991 року законодавча робота щодо закріплення основних прав і свобод людини вийшла на рівень кодифікації правових норм з цієї проблеми. Федеральні збори 9 лютого 1991 року схвалили Хартію основних прав і свобод [10]. Прийняття окремого кодифікаційного акту з прав людини засвідчувало про розуміння владою пріоритетності цієї проблеми.

Підсумовуючи аналіз процесу законодавчого забезпечення становлення демократії в ЧСФР, визначимо його особливості. По-перше, цей процес відзначається високим темпом законодавчої роботи. Для порівняння з іншими постсоціалістичними країнами, відзначимо, що всього за півроку від початку "оксамитової революції" в Чехословаччині в цій сфері було схвалено лише на федеральному рівні більше десятка законодавчих актів. Це засвідчувало той факт, що нове державне керівництво країни надавало пріоритетного значення відновленню прав і свобод як необхідної умови до функціонування демократичного політичного режиму. По-друге, ефективній правотворчій діяльності у цьому напрямку сприяли персональна "реконструкція" представницьких органів влади у перші місяці після подій листопада 1989 року, усунення з їх складу колишніх партійних функціонерів, а також вільні вибори до федерального і двох республіканських законодавчих органів влітку 1990 року, внаслідок яких була сформована політично відповідальна влада, котра володіла високим ступенем мотивації до проведення радикальних демократичних перетворень [9].

Порівнюючи ступінь законодавчого врегулювання основних прав і свобод та інших механізмів демократії, можна констатувати, що Україна вийшла на рівень Чехословаччини 1991 року в цьому питанні лише в кінці 90-х років. Наприклад, такий висновок стосується: а) права приватної власності на землю; б) повноваження суддів щодо дачі санк-

ції на арешт особи; в) права на об'єднання в політичні партії; г) права на зібрання; д) виборчої системи, котра б сприяла політичній структуризації суспільства та парламенту [3].

Аналіз Конституції України та відповідного законодавства дозволяє зробити висновок, що місцеве самоврядування як об'єкт конституційно-правового регулювання виступає в якості:

по-перше, відповідної засади конституційного ладу України;

по-друге, специфічної форми народовладдя;

по-третє, права жителів відповідної територіальної одиниці (територіальної громади) на самостійне вирішення питань місцевого значення.

Автор доходить висновку, що місцеве самоврядування як засада конституційного ладу є одним із найважливіших принципів організації і функціонування влади в суспільстві й державі та є необхідним атрибутом будь-якого демократичного ладу. У ст. 2 Європейської Хартії місцевого самоврядування проголошується: "Принцип місцевого самоврядування повинен бути визнаний у законодавстві країни і, по можливості, у конституції країни".

Визнання місцевого самоврядування як засади конституційного ладу означає встановлення демократичної децентралізованої системи управління, яка базується на самостійності територіальних громад, органів місцевого самоврядування при вирішенні всіх питань місцевого значення.

Підсумовуючи вищенаведене, можемо констатувати, що здійснення місцевого самоврядування в Україні забезпечується системою гарантій, під якими розуміють економічні, політичні та правові умови і засоби повної і ефективної реалізації територіальними громадами, органами місцевого самоврядування завдань та функцій місцевого самоврядування. Найважливіші правові гарантії місцевого самоврядування отримали закріплення в Конституції України та Законі "Про місцеве самоврядування в Україні".

Організація самоврядування в Словацькій Республіці як країні-членові ЄС вказує на те, що добре функціонуюча держава характеризується ефективною громадською діяльністю, в якій дві особливості - державна справа та місцева самосправа (самоврядування) - не можуть бути антагоністичні.

На це вказує Конституція Словацької Республіки та Закон Словацької народної ради від 6 вересня 1990 року про устрій населеного пункту, де детально описані підходи та методи місцевого самоврядування на різних її рівнях.

Проведені дослідження вказують, що в Словацькій Республіці та в Україні на загальнонаціональному рівні існує розвинуте нормативно-правове регулювання міського самоврядування та

управління. В Словацькій Республіці воно переважно визначається Конституцією Словацької Республіки, законами Словацької народної ради та указами Президента Словацької Республіки, а в Україні - Конституцією та законами України.

У подальших своїх дослідженнях автор ставить за мету дослідити формування нової політичної еліти саме у місцевому самоврядуванні, її будову та розвиток, становлення та укорінення у демократичному та цивілізованому суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Конституція України. - К., 28 червня 1996 року.
2. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21 травня 1997 року.
3. Бойцова В., Бойцова Л. Люстрация в Центральной и Восточной Европе. Акт справедливости или способ легитимации новой правящей элиты? // Правозащитник, 1999. - №3.
4. Грицяк І. Місцеве самоврядування України в історії і сучасності // Вісник УАДУ.- 1996. - №1.
5. Даль Р. Полиархия, плюрализм и пространство. //Вопросы философии. - 1994. - №3. - С.37-48.
6. Європейська хартія місцевого самоврядування. (Місцеве та регіональне самоврядування в Україні). - Вип. 1-2/6-7.-К., 1994.
7. Концепція адміністративної реформи в Україні. - К., 1998. - 62 с.
8. Лазор О.Д., Лазор О.Я. Місцеве самоврядування. Вітчизняний та зарубіжний досвід: Навчальний посібник. /Видання друге, доповнене і перероблене. - К: Дакор, 2004. - 560 с.
9. Лемак В.В. Державно-правова реформа в Чехословаччині в умовах постсоціалістичної модернізації й поділу федерації. - Ужгород: Ліра, - 2002. - 248 с.
10. Хартія основних прав і свобод. Обнародована Президією Чеської Народної ради 16 грудня 1992 року// Конституції нових держав Європи та Азії / Упоряд. С.Головатий. - К.: Українська Правнича Фундація, Вид-во "Право", 1996.
11. Zákon ze dne 27 února 1990 o volbách do Federálního shromáždění // Sbirka zákonů č. 47/1990.
12. Zákon ze dne 27 března 1990 o združování občanů // Sbirka zákonů č. 83/1990.
13. ZSkon ze dne 27 března 1990 o právu shromažďovacím //Sbirka zákonů č. 84/1990.
14. Jičínský Z. Československý parlament v listopadovém vývoji. Praha, 1993.
15. Helena Spišiaková. Legislativa vo sféře samosprávy // Příručka pre volených predstaviteľov miestnej samosprávy. - Michalovce- 2002.

Аннотация

Идейной основой местного самоуправления является учение об естественном праве, то есть подразумевается, что право жителей на управление своими делами есть неотъемлемым и неотчуждаемым, также как и естественные права и основы свободы человека, которые даны от рождения.

Именно такие права и должны гарантироваться законами развитых европейских государств, где человек - гражданин стоит в основе пирамиды управления, непосредственно участвует в формировании, становлении и прогрессивной перестройке государства и публичной сферы в целом.

Summary

The ideological base of local self-government is the concept of natural rights that means that the right of inhabitants to direct their business is inalienable and imprescriptible as other natural rights and freedom bases that are given to the person from birth.

Exactly such rights must foresee the laws of developed European states, where the man - citizen stands in the bottom of governance pyramid and directly takes part in formation and progressive building of state and of the public sphere in the whole.